

AZERBAIJAN

2022

www.selcukticaretodasi.org.tr

GENEL BİLGİLER

COĞRAFİ KONUM

Azerbaycan Cumhuriyeti Kafkasların geçiş noktası üzerinde, Büyük Kafkaslar ile Küçük Kafkaslar arasında yer almaktadır. Bölgenin en önemli özelliği tarihi geçit ve ticaret yolları üzerinde bulunmasıdır. Kuzeyinde Gürcistan (480 km) ile Rusya Federasyonu'na bağlı Dağıstan Özerk Cumhuriyeti (390 km), güneyinde İran İslam Cumhuriyeti (756 km), batısında Ermenistan (1.007 km) ve Türkiye Cumhuriyeti (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile 11 km uzunluğunda ortak sınırı bulunmaktadır), doğusunda ise Hazar Denizi (713 km) yer almaktadır.

86.600 km²'lik toplam araziye (%11,5 orman, %1,6 su havzası, %50 tarıma elverişli topraklardır ki, bunun %27'si otlaklar ve %36,9 diğer topraklardır.) sahip olan Azerbaycan 44-52 doğu meridyenleri ve 38-42 kuzey paralelleri üzerinde yerleşmektedir. Bakü'den Kuzey Kutba olan mesafe 5 550 km ve Ekvatora olan mesafe ise 4.440 km'dir. Dünyada en büyük göl olan Hazar Denizi 400.000 km² büyüklüğünde olup, en derin yeri 1.025 metredir.

Yaklaşık arazi yapısının %50'si dağlık olan bölgede deniz seviyesinden 3.000 metreye kadar yüksek olan sahalara ve %1'ini ise 3.000 metreden yüksek olan sahalara kaplamaktadır. Azerbaycan'ın ortalama deniz seviyesinden yüksekliği 657 metredir. Dağlık arazi Büyük Kafkas, Küçük Kafkas ve Talış Dağlarından oluşur. Kür-Aras ovası en büyük düzlüktür. En düşük rakım (Hazar Denizi)-28 m ve en yüksek nokta (Bazardüzü Dağı) 4.466 m'dir.

Dünyadaki 11 iklim çeşidinin dokuzuna sahip olan Azerbaycan'ın iklimini Büyük Kafkas dağlarının kuzeyden gelen soğuk hava kütleleri, Küçük Kafkas dağlarının güneyden gelen sıcak tropik hava akımları ve Hazar Denizi etkilemektedir.

Azerbaycan dünyanın çok değişik iklim tiplerine sahip ülkelerden biridir. Doğu ve orta kısımları alçak ve düzlük olduğu için, kışları ılık, yazları çok sıcak geçer. Güney doğu kısmı ise nemli subtropikal iklime sahiptir. Bölgeye düşen yıllık yağış miktarı 1 200-1 400 mm.'dir. Diğer bölgeler ise, kurak ve yarı kurak görünüme sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin çoğu Kür ve Aras nehirleri civarında yapılmaktadır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

Azerbaycan Parlamentosu, 31 Ağustos 1991'de, Ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir. 18 Ekim 1991 tarihinde de Meclis Bağımsızlık kanununu kabul etmiştir. Ülke, 12/11/1995 tarihine kadar 1991'de Azerbaycan Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilen, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının yeniden ihdas edilmesine dair kanunun verdiği yetkiyle idare edilmiştir.

Dolayısıyla halihazırda Azerbaycan, 12 Kasım 1995 tarihinde halkoyuna sunularak, %91,9 evet oyu ile kabul edilen yeni Anayasa ile idare edilmektedir. Anayasaya göre Ülkenin yönetim biçimi cumhuriyettir. Başkanlık sisteminin egemen olduğu ülkede, Cumhurbaşkanı seçimi beş yılda bir yapılmaktadır.

Azerbaycan Milli Meclisi, 125 Milletvekilinden oluşmaktadır. Bunların 25'i siyasi partilerden, 100'ü ise bağımsız olarak seçilmiştir. Ülkede 30'un üzerinde irili ufaklı siyasi parti faaliyet göstermektedir.

Bugün mevcut olan müstakil ve bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti, 12 Kasım 1995 tarihinde referandum yolu ile kabul edilmiş olan Anayasa ile idare edilmektedir. Bu Anayasa'ya göre, Azerbaycan devleti demokratik, hukuka dayalı, laik, üniter bir cumhuriyettir. Kuvvetler ayrılığı prensibi Anayasa tarafından benimsenmiştir. Yasama yetkisi 125 milletvekilinden oluşan ve 5 yılda bir yenilenen Milli Meclis'e, yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na ve yargı yetkisi de Mahkemelere bırakılmıştır.

Milli Meclis, kanun kabul etmekle görevlendirilmiştir. Denetim yetkisi sınırlıdır. Toplantı zamanı ve süresi Anayasada belirlenmiştir. Hükümete güvenoyu vermek veya vermemek şeklinde olan parlamenter yetki, Azerbaycan Anayasasında sınırlı hale getirilmiş ve Milli Meclisin hükümete güvenoyu vermemesi halinde, aynı heyete hükümetin teşekkül ettirilmesi yetkisi Cumhurbaşkanı'na tanınmıştır.

Cumhurbaşkanı hem devletin hem de icranın başıdır. Kanunlardan sonra Bakanlar Kurulu Kararlarından önce gelen ve "Ferman" adı verilen hukuki kararlar alma yetkisi vardır. "Ferman" denen hukuki kararlar, kanun gücünde olup, icrai hüviyete sahiptir. Bu yönü ile Cumhurbaşkanı yasama yetkisiyle de teçhiz edilmiştir.

Azerbaycan'da Cumhurbaşkanı 5 yıllık süre için halk seçmektedir. Hiç kimse ikiden fazla Cumhurbaşkanı seçilemez şartı, 18.03.2009 tarihinde yapılan Referandumda kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanı hem devletin hem de yürütmenin başıdır. Her türlü idari karar almak ve devlet teşkilatına şekil ve yön vermek yetkisine sahiptir. Başbakanı, Bakanları ve diğer devlet görevlilerini atamak ve görevden almak yetkisi vardır. Anayasaya göre, Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı'nın yüksek icra organı olup, ona tabidir ve aynı zamanda da ona karşı sorumludur. Başbakanın ve Bakanların Milli Meclis Üyesi olma şartı aranmamıştır.

Anayasada devletin egemenliğinin yegane kaynağının halk olduğu vurgulanmıştır. Anayasa, halk ve özgürlüklerin tespit ve düzenlenmesi açısından çağdaş bir Anayasadır.

DOĞAL KAYNAKLAR

Azerbaycan diğer Kafkas ülkelerine göre geniş topraklara sahiptir. Ülke topraklarının yaklaşık %55'i tarımsal arazilerden, %2,5'i ise kentsel alanlardan oluşmaktadır. Toprakların %12'si ise ormanlık arazidir. Azerbaycan, ekolojik olarak çok çeşitli bir coğrafi yapı sergilemektedir. Ülke, deniz seviyesi altında düzlükler, Kafkas bölgesinde 4 000 metre yüksekliğinde dağlar, çöller ve subtropik alanlarla kaplıdır. Ülke topraklarının yarıdan fazlası alçak arazilerden oluşmaktadır. Tamamı Kafkas havzasında akan nehirler gemi taşımacılığına elverişli değildir. Sulama sistemleri su depoları ile düzenlenmektedir. En büyük su deposu ülkenin batısındaki Kura nehri üzerinde yer alan Mingechaur deposudur.

TransKafkas ülkeleri içinde çevre kirliliğinin en fazla olduğu ülke Azerbaycan'dır. Yağış miktarı düşük olmakla birlikte Azerbaycan yeterli taze su rezervine sahiptir. Ancak yüzey suyu kirlidir. Nüfusun dörtte biri güvenli suya ulaşmakta sorun yaşamaktadır. Sınai üretimi düşük olmasına rağmen hava kirliliği halen yüksek düzeydedir. Çevre standartları üreticiler tarafında yeterince uygulanmamaktadır. Tarımsal arazi verimliliği de uzun yıllar boyunca yetersiz drenaj ve sulama nedeni ile topraktaki tuz oranının artmasına bağlı olarak düşmüştür. Hazar Denizi seviyesinin inip çıkması da önemli bir ekolojik sorundur. Hazar Denizi, 1977-1995 yılları arasında yıllık ortalama 13 cm yükselmiştir. Hazar Denizi önemli bir balıkçılık alanıdır. Ancak kirlenme ve kaçak avlanma nedeni ile verimlilikte düşüş gözlenmektedir. 2006 yılında mersinbalığı stoklarının korunması amacı ile Azerbaycan, Rusya, Kazakistan ve Türkmenistan'dan havyar ticaretine CITES tarafından (the International Convention on International Trade in Endangered Species) geçici yasak getirilmiştir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Azerbaycan, 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra, önemli siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya gelmiştir. Yeniliklere hızla adapte olan Azerbaycan, SSCB'nin dağılması ile uzmanlaşma ve iş bölümüne dayalı ekonomik yapılanmanın sona ermesine, ülke sanayi için gereken ara mallarının ithalat yollarının kapanmasına rağmen bütün bu darboğazları aşmayı başarmıştır.

20 Eylül 1994 tarihinde "Asrın Anlaşması" olarak adlandırılan Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi ile dünyanın önde gelen petrol şirketleri arasında "Hazar Denizinin Azerbaycan'a ait bölümünde Azeri, Çırağ, Güneşli Yataklarının Birlikte İşlenmesi ve Paylaşılması Hakkında" ilk Anlaşma imzalanmıştır.

Petrol fiyatlarının yüksek seyrettiği dönemde hızla büyüyen ve parlak bir dönem geçiren Azerbaycan, 2014'ün yarısında görülmeye başlanan petrol fiyatlarındaki düşüşten en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Gelirlerin azaldığı, bir yıl içinde %100'ü bulan devalüasyonlar sonucunda risklerin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gerekli olan kapsamlı bir reform hazırlığına girişilmiştir. İlk aşamada, gümrükler, transit geçişler, bankacılık ve vergi sistemi ile üretim ve ihracat teşviklerinde bunun yansımaları görülmüştür.

Son olarak, Azerbaycan'ın ekonomisini çeşitlendirmek amacıyla oluşturduğu uzmanlar grubunun uzun süredir üstünde çalıştığı, milli ekonomiye ve on bir farklı sektöre ilişkin stratejik yol haritaları Cumhurbaşkanı Aliyev tarafından 6 Aralık 2016 tarihinde onaylanmıştır.

Azerbaycan ekonomisinde, sanayi sektörünün önemli bir bölümünü yaklaşık 20 yıl önce kurulan ağır sanayi oluşturmaktadır. Ağır sanayi içinde en önemli sektörler demir, alüminyum ve çimento olup, çoğu petrol sanayinin gelişiminden sonra ihmal edilmiştir. Ülke sanayisinin tekrar canlanmasına yönelik olarak, Azerbaycan'da 2014 yılı "sanayi yılı" ilan edilmiştir. Reel sanayi üretiminin hızla düşmesine rağmen, konut inşası, kırsal altyapı çalışmaları ve ulaşım altyapısının iyileştirilmesinden dolayı inşaat sektörü son yıllarda hızlı büyümüştür.

Hizmet sektörü de ulaşım ve iletişim alanlarında yaşanan gelişmelerden dolayı hızlı bir biçimde büyümüştür. Bankacılık sektördeki varlığın yarısından fazlasını oluşturan iki devlet bankası tarafından yönetilmektedir.

Azerbaycan, petrol ve gaz sektörü ile birlikte gelişmekte olan bir ekonomidir. Çeşitlendirme çabaları yavaş kalmaktadır. Petrol dışı alanlarda yapılan yatırımların artış kaydetmesine rağmen ülkede enerji sektörü dışında kalan iş sektörleri halen oldukça zayıftır.

Petrol ve gaz Azerbaycan'ın ihracatının %90'ından fazlasını oluşturmaktadır. Petrol fiyatlarına ilişkin olumlu görünüm, finansman maliyetlerini düşürmesini ve dış borçlanmayı sınırlandırmasını sağlaması beklenmektedir. Ayrıca yüksek petrol fiyatları, ihracat gelirlerini yüksek tutarak yüksek enflasyon gibi olumsuz faktörlerin etkisini yumuşatması beklenmektedir. Enerji sektörü, Azerbaycan'ın ekonomik büyümesinde önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

2023 yılında reel GSYİH büyümesinin yavaşlamasını beklense de makroekonomik görünüm istikrarlı olacaktır. Orta vadede büyüme, petrol dışı ve gaz sektörüne yapılan istikrarlı yatırımlardan da fayda sağlayacaktır.

DIŞ TİCARET

GENEL DURUM

*1000 Dolar	2018	2019	2020	2021	2022
İhracat	19.489.068	19.635.203	13.732.637	22.206.671	38.146.630
İthalat	11.460.338	13.649.506	10.732.039	11.705.787	14.539.859
Hacim	30.949.406	33.284.709	24.464.676	33.912.458	52.686.489
Denge	8.028.730	5.985.697	3.000.598	10.500.884	23.606.771

BAŞLICA ÜRÜNLER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET

İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER * 1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2020	2021	2022	%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	11.981.306	19.631.204	35.300.079	92,54%
08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavunların Ve Karpuzların Kabukları	353.063	410.127	448.720	1,18%
39	Plastikler Ve Mamulleri	164.628	442.188	386.216	1,01%
	DİĞERLERİ	1.233.631	1.723.149	2.011.610	5,27%
	TOPLAM	13.732.628	22.206.668	38.146.625	

İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2020	2021	2022	%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	1.567.478	1.763.638	1.773.822	12,20%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	810.311	1.165.117	1.367.436	9,40%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	281.151	333.994	1.291.140	8,88%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	969.195	985.466	1.117.806	7,69%
30	Eczacılık Ürünleri	377.146	528.567	652.936	4,49%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	571.879	523.870	591.503	4,07%
10	Hububat	360.503	388.607	516.276	3,55%
39	Plastikler Ve Mamulleri	346.015	387.951	486.604	3,35%
72	Demir Ve Çelik	374.187	344.061	448.305	3,08%
44	Ağaç Ve Ahşap Eşya; Odun Kömürü	258.226	324.152	384.600	2,65%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Katı Ve Sıvı Yağlar Ve Bunların Parçalanma Ürünleri; Hazır Yemeklik Katı Yağlar; Hayvansal Ve Bitkisel Mumlar	161.924	221.848	297.491	2,05%

Kodu	Açıklama	2020	2021	2022	%
90	Optik Alet Ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	228.277	223.705	277.002	1,91%
48	Kağıt Ve Karton; Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	166.485	198.283	253.322	1,74%
86	Demiryolu Ve Benzeri Hatlara Ait Taşıtlar Ve Malzemeler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Her Türlü Mekanik (Elektro Mekanik Olanlar Dahil) Trafik Sinyalizasyon Cihazları	141.441	53.708	241.435	1,66%
17	Şeker Ve Şeker Mamulleri	138.011	196.783	228.644	1,57%
38	Muhtelif Kimyasal Ürünler	180.527	189.471	206.068	1,42%
94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya; Tarifenin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Aydınlatma Cihazları; Reklam Lambaları, Işıklı Tabelalar, Işıklı İsim Plakaları Ve Benzerleri; Prefabrik Yapılar	143.889	197.580	190.753	1,31%
04	Süt Ürünleri; Kuş Ve Kümes Hayvanlarının Yumurtaları; Tabii Bal; Tarifenin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Yenilebilir Hayvansal Menşeli Ürünler	153.327	157.422	188.617	1,30%
33	Uçucu Yağlar Ve Rezinoitler; Parfümeri, Kozmetik Veya Tuvalet Müstahzarları	137.107	165.698	182.577	1,26%
76	Çinko Ve Çinkodan Eşya	92.790	114.100	170.661	1,17%
61	Örme veya Kroşe Giyim Eşyası ve Aksesuarı	114.505	164.460	167.546	1,15%
40	Kauçuk ve Mamulleri	117.528	149.445	166.241	1,14%
19	Hububat, Un, Nişasta Veya Süt Müstahzarları; Pastacılık Ürünleri	107.290	124.234	159.507	1,10%
08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavunların Ve Karpuzların Kabukları	124.354	135.641	149.074	1,03%
21	Yenilen Çeşitli Gıda Müstahzarları	96.955	132.108	148.743	1,02%
	DİĞERLERİ	2.711.537	2.535.879	2.881.753	19,82%
	TOPLAM	10.732.038	11.705.788	14.539.862	

BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET

İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

Ülkeler	2020	2021	2022	%
İtalya	4.172.308	9.243.666	17.782.905	46,62%
Türkiye	2.597.747	2.818.136	3.544.756	9,29%
İsrail	437.500	898.097	1.682.726	4,41%
Hindistan	456.784	594.431	1.662.624	4,36%
Yunanistan	523.303	415.416	1.391.812	3,65%
İspanya	329.270	564.436	1.008.998	2,65%
Rusya	709.345	920.820	975.456	2,56%
Hırvatistan	470.819	751.279	952.397	2,50%
Çek Cumhuriyeti	229.679	263.789	922.191	2,42%
Birleşik Krallık	157.622	396.742	779.724	2,04%

Ülkeler	2020	2021	2022	%
Portekiz	239.779	587.440	743.408	1,95%
Gürcistan	461.909	661.081	635.664	1,67%
Endonezya	458	87.319	606.043	1,59%
Almanya	234.109	650.259	591.301	1,55%
Tunus	312.288	577.312	499.104	1,31%
Viet Nam	174.929	73.055	491.676	1,29%
Romanya	101.476	120.592	446.866	1,17%
İsviçre	214.895	272.549	430.478	1,13%
İrlanda	143	41.756	400.009	1,05%
DİĞERLERİ	1.908.273	2.268.501	2.598.492	6,81%
TOPLAM	13.732.636	22.206.676	38.146.630	

İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

Ülkeler	2020	2021	2022	%
Rusya	1.960.365	2.073.248	2.733.312	18,80%
Türkiye	1.562.207	1.843.664	2.297.212	15,80%
Çin	1.413.974	1.639.492	2.086.286	14,35%
Almanya	583.513	634.253	662.363	4,56%
Türkmenistan	89.861	70.742	509.706	3,51%
Kazakistan	116.075	95.444	494.423	3,40%
ABD	636.232	442.538	480.020	3,30%
İran	300.615	397.524	476.434	3,28%
İtalya	396.786	419.727	338.187	2,33%
Japonya	195.124	259.022	290.219	2,00%
Güney Kore	178.594	227.574	268.821	1,85%
Belarus	148.100	128.772	266.513	1,83%
Ukrayna	418.343	468.864	259.509	1,78%
Birleşik Krallık	297.405	271.085	256.656	1,77%
Fransa	448.277	180.925	222.955	1,53%
Hindistan	125.972	144.672	219.449	1,51%
Brezilya	78.381	194.966	189.611	1,30%
DİĞERLERİ	1.782.208	2.213.279	2.488.183	17,11%
TOPLAM	10.732.032	11.705.791	14.539.859	

TÜRKİYE İLE TİCARET

GENEL DURUM

*1000 Dolar	2018	2019	2020	2021	2022
İhracat	1.474.368	1.788.708	2.085.574	2.342.993	2.527.826
İthalat	378.734	411.022	410.710	751.290	836.288
Hacim	1.853.102	2.199.730	2.496.284	3.094.283	3.364.114
Denge	1.095.634	1.377.686	1.674.864	1.591.703	1.691.538

TÜRKİYE'NİN İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2020	2021	2022	%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	312.763	354.213	364.490	14,42%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	172.157	180.843	241.578	9,56%
39	Plastikler Ve Mamulleri	112.192	128.846	172.215	6,81%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	91.203	95.223	138.585	5,48%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	85.134	96.581	133.743	5,29%
94	Mobilyalar, Tıpta Veya Cerrahide Kullanılan Mobilyalar, Yatak Takımları Ve Benzeri Doldurulmuş Eşya; Tarifenin Başka Yerinde Belirtilmeyen Veya Yer Almayan Aydınlatma Cihazları; Reklam Lambaları, Işıklı Tabelalar, Işıklı İsim Plakaları Ve Benzerleri; Prefabrik Yapılar	59.964	73.794	72.322	2,86%
38	Muhtelif Kimyasal Ürünler	72.053	65.846	69.941	2,77%
34	Sabunlar, Yüzey-Aktif Organik Maddeler, Yıkama Müstahzarları, Yağlama Müstahzarları, Suni Mumlar, Müstahzar Mumlar, Temizleme Veya Bakım Müstahzarları, Işık Temini İçin Kullanılan Her Türlü Mumlar Ve Benzerleri, Model Yapmaya Mahsus Her Türlü Patlar, "Dişçi Mumları" Ve Alçı Esaslı Dişçilik Müstahzarları	59.183	55.220	64.597	2,56%
30	Eczacılık Ürünleri	63.999	145.143	64.466	2,55%
08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavunların Ve Karpuzların Kabukları	56.821	58.264	54.447	2,15%
76	Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	36.226	42.918	53.612	2,12%
48	Kağıt Ve Karton; Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	32.554	33.280	53.527	2,12%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	17.276	32.766	52.838	2,09%

Kodu	Açıklama	2020	2021	2022	%
19	Hububat, Un, Nişasta Veya Süt Müstahzarları; Pastacılık Ürünleri	33.773	37.248	52.591	2,08%
'90	Optik Alet Ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	42.693	32.916	48.255	1,91%
32	Debagatle Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasalar; Tanenler Ve Türevleri; Boyalar, Pigmentler Ve Diğer Boyayıcı Maddeler; Müstahzar Boyalar Ve Vernikler; Macunlar; Mürekkepler	38.565	38.085	43.660	1,73%
72	Demir Ve Çelik	40.940	44.960	43.659	1,73%
33	Uçucu Yağlar Ve Rezinoitler; Parfümeri, Kozmetik Veya Tuvalet Müstahzarları	29.651	30.365	43.446	1,72%
62	Örülmemiş veya Kroşe Olmayan Giyim Eşyası ve Aksesuarı	26.802	36.814	42.774	1,69%
96	Çeşitli Mamul Eşya	39.063	36.252	35.423	1,40%
40	Kauçuk ve Mamulleri	24.706	27.129	35.309	1,40%
88	Hava Taşıtları, Uzay Taşıtları Ve Bunların Aksam Ve Parçalar	172.536	176.442	34.516	1,37%
61	Örme veya Kroşe Giyim Eşyası ve Aksesuarı	12.115	50.861	32.371	1,28%
44	Ağaç Ve Ahşap Eşya; Odun Kömürü	27.795	38.909	30.972	1,23%
21	Yenilen Çeşitli Gıda Müstahzarları	21.040	22.557	30.071	1,19%
93	Silahlar Ve Mühimmat; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	76.782	14.465	28.877	1,14%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Katı Ve Sıvı Yağlar Ve Bunların Parçalanma Ürünleri; Hazır Yemeklik Katı Yağlar; Hayvansal Ve Bitkisel Mumlar	7.737	8.297	27.776	1,10%
	DİĞERLERİ	319.849	384.754	461.764	18,27%
	TOPLAM	2.085.572	2.342.991	2.527.825	

TÜRKİYE'NİN İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2020	2021	2022	%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	46.885	92.003	208.638	24,95%
52	Pamuk	140.442	258.454	203.933	24,39%
76	Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	66.935	96.160	127.338	15,23%
39	Plastikler Ve Mamulleri	63.105	69.479	87.763	10,49%
72	Demir Ve Çelik	11.853	47.280	60.816	7,27%
29	Organik Kimyasal Ürünler	32.111	61.583	53.039	6,34%
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	9.586	36.991	25.484	3,05%
41	Ham Postlar, Deriler (Kürkler Hariç) Ve Köseleler	9.589	14.710	15.767	1,89%
31	Gübreler	2.053	41.088	10.817	1,29%
78	Kurşun Ve Kurşundan Eşya	5.309	9.515	8.863	1,06%
	DİĞERLERİ	22.842	24.026	33.825	4,04%
	TOPLAM	410.710	751.289	836.283	

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASI (İTHALAT REJİMİ, İHRACAT REJİMİ)

Azerbaycan Cumhurbaşkanının 24 Haziran 1997 tarih ve 609 sayılı Kararı ile onaylanmış Azerbaycan Cumhuriyetinde İthalat-İhracat İşlemlerinin Düzenlenmesi Kurallarına (<http://www.e-qanun.az/framework/12499>) göre, Azerbaycan Cumhuriyetinde yerli ve yabancı şahıslar (gerçek ve tüzel kişiler) tarafından ithalat-ihracat işlemlerinin gerçekleştirilmesi Azerbaycan Cumhuriyetinin Gümrük Kanunu, "Gümrük Tarifeleri Hakkında" Azerbaycan Cumhuriyetinin Kanunu ve buna uygun olarak kabul edilmiş diğer ilgili mevzuat ve aynı zamanda söz konusu Kurallarla düzenlenmektedir.

İhracat İşlemleri: Azerbaycan Cumhuriyetinde ithalat-ihracat işlemlerinin düzenlenmesi Kurallarına göre, Azerbaycan Cumhuriyetinde üretilen veya ithal edildikten sonra yeni bir üretim sürecine sokularak mamul hale getirilen malların ihracı gerçek ve tüzel kişiler tarafından serbestçe yapılabilen olup, Gümrük Kanunu'nda ve söz konusu Kurallarda belirlenen durumlar hariç bu konuda sınırlama getirilemez.

Bakanlar Kurulu tarafından yapılan veya ilgili devlet organlarından izin alınarak gerçekleştirilen ihracat işlemleri dışında kalan bütün diğer malların ihracı Gümrük Organlarına beyan edilerek gerçekleştirilmektedir.

İthalat İşlemleri: Azerbaycan Cumhuriyeti'ne gerçek ve tüzel kişiler tarafından kendi dövizleri ile konsinye veya devlet garantisine bağlı olmayan krediler hesabına yapılan ithalat işlemleri ile ilgili yapılmış anlaşmalar (Bakanlar Kurulu tarafından yapılan ve ilgili devlet organlarından izin veya lisans alınarak gerçekleştirilen ithal işlemleri hariç) Gümrük Organlarına beyan edilmek suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Gerçek ve tüzel kişiler tarafından ithal edilen malların gümrük değerlerinin kontrolü yapılmakta olup, bu işlemler Gümrük Organları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bazı stratejik malların ithalatı (silah, barut, patlayıcı maddeler vs.) Bakanlar Kurulu'nun izni ile gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca, Kuralların Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmesi kaydıyla Ekonomi Bakanlığı'nın izni ile sınır ticareti yapılabilir.

İhraç edilen malların bedelinin önceden ödenmiş olması veya gayri kabili rücu akreditif yolu ile ve yahut yetkili bankaların teminatının bulunması suretiyle ihracının gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Malların ülke dışına çıkarılmasında bu üç yöntemden birinin kullanılmış olduğunun Gümrük Organlarına tevsiki gerekmektedir.

GÜMRÜK TARİFELERİ

Azerbaycan Cumhuriyeti Gümrük Kanunu (<http://e-qanun.az/framework/46957>) Azerbaycan Cumhuriyeti'nde gümrük işinin hukuki, ekonomik ve kurumsal altyapısını, aynı zamanda Azerbaycan Cumhuriyeti'nin gümrük alanına getirilen, bu alandan çıkarılan, transit olarak geçen mallara ve nakliye araçlarına uygulanan genel kuralları ve prosedürleri, gümrük işi alanında kişilerin haklarını ve görevlerini belirlemektedir.

Diğer taraftan, Azerbaycan Gümrükleri eşyaların ve taşıma araçları ile sertifika, lisans vb. dokümanların kontrolü için tek pencere sistemine sahiptir. Gümrük işlemlerinin %99'u elektronik olarak gerçekleştirilmektedir.

Azerbaycan Gümrük Tarifesi kapsamında gümrük vergileri üç basamaklı yöntem ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre ham maddeler için %0, ara mallar için %5, nihai ürünler için ise %15 gümrük vergisi uygulanmaktadır. Bu oranlar dışında bir gümrük vergisi oranı bulunmamaktadır. Maktu vergi oranları ise ölçü birimlerine göre (kg., lt., adet, m², m³, cm³, metre, çift) farklılık arz etmektedir.

Azerbaycan Gümrük Tarife Cetvelinde toplam 10.236 ürün sınıflandırılmakta olup, bunlardan 2.865'i %0, 2.062'si %5, 4.947'si ise %15 gümrük vergisine tabidir. Ortalama gümrük vergisi oranı %4,53 düzeyindedir.

Azerbaycan Devleti Gümrük Organları tarafından asgari ithal fiyatı belirlenerek, bu fiyatın altında beyan edilen mallara belirlenmiş fiyatlar üzerinden Gümrük Vergisi uygulanabilmektedir.

Azerbaycan'ın halihazırda Rusya Federasyonu, Ukrayna, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan, Moldova ve Beyaz Rusya ile serbest ticaret anlaşmaları bulunmaktadır ve bu ülkeler ile yapılan ticarette gümrük vergisi muafiyeti uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, Türkiye ve Azerbaycan arasında Tercihli Ticaret Anlaşması hususunda yürütülen müzakereler sonucunda, 25 Şubat 2020 tarihinde "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşması" (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/01/20210119-1.pdf>) imzalanmış ve iki ülke Cumhurbaşkanları tarafından onaylanarak 2021 Mart ayı itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Anlaşma, her iki ülke arasında 15'er ürün grubu için kotalar çerçevesinde gümrük vergilerinin sıfırlanmasına yönelik hükümler içermekte olup, ürünlerimizin Rusya ve diğer BDT ülke menşeli ürünlerle daha etkin bir şekilde rekabet edebilmesi için Türkiye-Azerbaycan TTA kapsamındaki listenin önümüzdeki dönemde genişletilmesi hususunda çalışmalar devam etmektedir.

ÜRÜN STANDARTLARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Azerbaycan'da 1997-2018 yılları arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Standartlaştırma, Metroloji ve Patent Devlet Komitesi bünyesinde standartlara yönelik tüm faaliyetler tekelden Bakanlık seviyesinde yürütülmüş olup, ortak standart için "GHOST" Standartları referans alınarak "AZS" logosu ile zorunlu olarak tüm ürünlerde belgelendirme yapılmıştır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Standartlaştırma, Metroloji ve Patent Devlet Komitesi 2018 yılı Nisan ayında lav edilerek aşağıdaki kurumlar oluşturulmuştur.

- Azerbaycan Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığına bağlı Antitekel ve Tüketici Piyasası Kontrolü Devlet Hizmeti (<http://www.consumer.gov.az/>)
 - Azerbaycan Metroloji Enstitüsü (<http://www.metrology.az/>)
 - Azerbaycan Standartlaştırma Enstitüsü (<http://azstand.gov.az/az>)
 - Azerbaycan Akreditasyon Merkezi (<http://www accreditation.gov.az/>)
- Azerbaycan Cumhuriyeti Fikri Mülkiyet Ajansı (<http://copat.gov.az/>)
 - Patent ve Ticareti Markaların Ekspertiz Merkezi (<http://patent.gov.az/>)
- Azerbaycan Cumhuriyeti Gıda Güvenliği Ajansı (<http://afsa.gov.az/>)

AMBALAJ, PAKETLEME VE ETİKETLEME

Azerbaycan Cumhuriyeti Gıda Güvenliği Ajansı tarafından yapılan duyuruya göre (http://afsa.gov.az/az/media/news_details/3531), 1 Ocak 2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren "Gıda Güvenliği Hakkında" Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu'nda (<https://e-qanun.az/framework/49857>) gıda ürünlerinin etiket bilgileri ile ilgili yeni kriterler belirlenmiştir.

Yeni Kanuna göre, ürün etiketi üzerinde söz konusu gıda ürününe özgü olmayan etkiler veya özellikler belirtilmemelidir. Çünkü bir gıda ürünü hakkında yanlış bilgi verilmesi tüketicilerin aldatılmasına ve dolayısıyla haklarının ihlal edilmesine yol açabilmektedir.

Aynı zamanda yeni Kanuna göre gıda ürünlerine "müaliceli" (tedavi amaçlı) ve "perhiz" (diyet) gibi isimler verilmesi de kaldırılacak. Şöyle ki, yeni Kanunla, herhangi bir gıda ürününün etiketinde insan hastalıklarını önleyen, iyileştirici özelliklere sahip olduğu hakkında bilgi verilmesi veya bu tür bir izlenim yaratacak ifadelerin yazılması yasaklamakla birlikte üretimi ve ülkeye ithalatı mümkün olmayacaktır.

Ayrıca, söz konusu Kanunun 17. Maddesine ve Tüketici Hakları Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanununun 13. Maddesine (<https://e-qanun.az/framework/9479>) göre, Azerbaycan Cumhuriyeti'ne ithal edilen gıda ürünleri üzerindeki etiketler ve isimler, ürünün içeriği ve raf ömrü ile ürünün kullanım kılavuzuna ilişkin açıklayıcı bilgilerin Azerbaycan Türkçesinde yazılması gerekmektedir.